

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting
med förslag till landskapslag angående änd-
ring av landskapslagen om kommunalbeskatt-
ning i landskapet Åland.

Nº 28/1958.

Gällande landskapslag om kommunalbeskattning, som antogs så sent som år 1956, har tillsvidare blott tillämpats på 1957 års inkomster. Det har emellertid visat sig, att vissa brister vidlåder den antagna lagen, varför landskapsstyrelsen uppgjort ett förslag till sådana ändringar, som landskapsstyrelsen ansett påkallade.

Lagens tillämpning förutsätter, att odlad mark, ängs- och betesmark skall omräknas i skattehektar på grund av bonitering, som verkställts enligt de grunder, vilka angivas i rikets förordning om kommunalbeskattning av den 26 februari 1954. Sådan bonitering hade hösten 1957 genomförts endast i fem kommuner. I huvuddelen av kommunerna var således då - och är fortfarande - skattehektarbegreppet icke tillämpligt. Lagens slutstadgande anger, huru i sådana fall skall förfaras vid beskattning av nettoavkastningen av lantbruksfastighet (jfr. § 3 mom. 2). Däremot berör slutstadgandet icke husbondelönens beskattning, vilken alltså borde ske i alla kommuner enligt § 4 mom. 6, ehuru detta i de flesta kommuner tillsvidare är omöjligt. Alldeles oavsett denna oklarhet, har det vid tillämpningen av lagen framgått, att den enhetlighet och rättvisa som den var avsedd att åvägabringa, icke uppnås med de nuvarande stadgandena rörande beskattning av nettoavkastningen och arbetsinkomsten från lantbruksfastigheter.

När landskapsstyrelsen hösten 1957 diskuterade lagens tillämpning, tillkallades som sakkunniga bl.a. kapten I. Matilainen från lantbruks-sällskapens centralförbund och agronom L. Zilliacus från Finska Hushållningssällskapet. Dessa konstaterade, att brister i lagen i vissa punkter omöjliggjorde dess tillämpning och rekommenderade ändringar, som skulle tillåta taxering av inkomsterna från lantbruk efter möjligast enhetliga grunder även under den övergångstid, då en del kommuner har jorden boniterad efter äldre bestämmelser.

I föreliggande förslag ha de sakkunnigas anmärkningar observerats. De rätt summariska bestämmelserna i den nu gällande lagens 4 och 19 §§ föreslås ersatta med mera detaljerade stadganden, avsedda som riktlinjer för såväl taxeringsnämnderna som landskapsstyrelsen vid uppskattningen av inkomsterna från lantbruksfastigheter. I stora drag följes härvid principerna i de anvisningar, finansministeriet årligen utfärdar för statens skattenämnder.

Ändringsförslaget i § 4 mom. 5 innebär, att eget arbete till förmån för lägenhetens skogsbruk blir skattbart i överensstämmelse med den allmänna principen i § 3 mom. 1. I § 4 mom. 8 p. 2 föreslås, att värdet av detta arbete skall kunna beaktas som tillägg i husbondelönen endast då avverkning eller utdrivning av skogsprodukter för avsalu förekommit. Av det allmänna stadgandet i slutet av mom. 5 följer, att tillägget får göras endast i sådana fall, då lägenhetens odlade areal icke kan anses giva husbonden full sysselsättning. Motsvarande bestämmelser skola enligt mom. 9 tillämpas ifråga om familjemedlemmarnas arbete.

Enligt det nu gällande systemet skola taxeringsnämnderna uppgöra förslag till de anvisningar (jfr. § 17), som landskapsstyrelsen i sin tur skall utfärda för taxeringsnämnderna rörande uppskattningen av husbondelönen. Taxeringsnämnderna äro emellertid icke skyldiga att iakttaga landskapsstyrelsens anvisningar, utan berättigade att själva fastställa "medelarbetsvärdet per skattehektar odlad jord". Detta stadgande, som tillkom i lag- och ekonomiutskottet genom en kompromiss, har visat sig helt oändamålsenligt. Avsikten med detsamma torde ha varit att åstadkomma enhetlighet i fråga om beskattning av husbondelönen i de olika kommunerna. Emellertid uppvisar taxeringsnämndernas beslut för skatteåret 1957 i detta avseende synnerligen stora olikheter. Av de fem kommuner, som hade åkerarealen omräknad i skattehektar och för vilka landskapsstyrelsens anvisningar hade bort vara normgivande, var det endast en, som helt följde anvisningarna, medan en taxeringsnämnd gjorde så stora avvikelser, att husbondelönen för t.ex. 10 skattehektar fastställdes till 225.000 mark i stället för av landskapsstyrelsen föreslagna 325.000 mark. Under sådana förhållanden är det även en helt illusorisk enhetlighet, som åstadkommes genom att landskapsstyrelsen fastställer värdet av nettoavkastningen per hektar i de olika kommunerna, ty nettoavkastningen är ju direkt beroende av det avdrag man gör för arbetskostnader.

Sedan numera såväl landskapsskatten som kommunernas bidrag till centralsjukhuset utgå enligt antalet skattören, anser landskapsstyrelsen det vara av största vikt, att verklig enhetlighet åstadkommes vid beskattningen av jordbruket, landskapets huvudnäring. Även med tanke på skattetungans fördelning mellan olika skattebetalare i samma kommun är det skäl att eftersträva möjligast objektiva normer för beskattningen. Då kommunernas utlåtanden över förslaget till ny kommunal beskattning^{-slag} år 1955 inhämtades, anfördes ingen anmärkning däremot, att förslaget gav landskapsstyrelsen befogenhet att fastställa den skatt-

bara husbondelönen. Tvärtom yrkade en kommun på att även värdet av egen eller fri bostad skulle fastställas av landskapsstyrelsen.

Enligt föreliggande förslag skola medelvärden för uppskattning av husbondelönen fastställas av landskapsstyrelsen med hänsyn tagen till den allmänna lönenivån för lantarbetare och till lägenhetens storlek, angiven i skattehektar. Om ej särskilda, i § 4 mom. 7 och 8 angivna skäl föreligga, skulle taxeringsnämnderna vara skyldiga att iakttaga dessa värden med högst 5 % avvikelser. Dylika mindre avvikelser kunna vara motiverade t.ex. på grund av olikheter i arbetsmetoderna. Uttrycket "medelarbetsvärde", som givit anledning till missförstånd, utmönstras ur mom. 6, men återkommer i mom. 10 såsom benämning på de totala arbetsutgifter, som i genomsnitt beräknas utgå per skattehektar.

Vid uppskattning av husbondelönen kan självfallet icke ett och samma arbetsvärde per skattehektar användas oberoende av lägenhetens storlek, utan måste en glidande skala tillämpas, varigenom husbondelönen på stora lägenheter kan hållas inom skäliga gränser. När slutligen arealen uppnår ett visst gränsvärde, skall för den överskjutande delen blott ledningsarbetet beaktas. Med tanke härpå och på sådana fall, där ägaren ej alls deltagar i kroppsarbetet, föreslås, att ett särskilt värde för ledningsarbetet fastställs (§ 19 mom. 1. d).

Principerna för husbondelönens uppskattning utsträckas i § 4 mom. 9 att gälla även värdet av hemmavarande familjemedlemmars arbete, dock sålunda, att medelvärdena icke göras direkt beroende av åkerarealen. Hemmavarande gift dotter jämställs i beskattningshänseende med sonhustru.

§ 4 mom. 10 kompletterar det allmänna stadgandet i slutet av mom. 5 sålunda, att medelarbetsvärdet per skattehektar och arealen sätter en gräns för summan av de skattbara arbetsinkomsterna från en lägenhet.

Specialodlingar är för många mindre jordbruk en betydande inkomstkälla. Vid taxering av tilläggsinkomster från dylika odlingar har förfarits mycket olika. Så har t.ex. i en kommun medgivits 75 % avdrag från bruttoinkomsten, medan i en grannkommun samma år blott 40 % avdrag godkänts. För att enhetlighet även häruti skall åvägbringas föreslås, att landskapsstyrelsen skall fastställa de högsta arbetskostnader och andra avdrag, som kunna godkännas per ha vid uppskattning av tilläggsinkomsten från specialodling (§ 4 mom. 10 och § 19 mom. 1 p. g).

Av samma skäl föreslås, att normer för beräkning av penningvärdet av bostadsförmån skall fastställas av landskapsstyrelsen (§ 6 p. 6 och § 19 mom. 1 p. i).

På grund av stadgandet i § 4 mom. 9 har § 6 p. 7 kunnat förenklas. Likaså föreslås en förenkling av § 17 genom hänvisning till § 19.

§ 19 mom. 1 p. a) har omstiliserats så, att lagrummet medger fastställande av olika skattehektarsvärden för odlad mark, för ängsmark och för betesmark, vilket är nödvändigt, åtminstone så länge den nya boniteringen icke är genomförd i alla kommuner. I p. b) har orden "skälig värdeminskning" utelämnats, emedan skattekubikmeters penningvärde erhålles genom bestämning av rotprisen.

I vissa fall kan det vara av benovet, att landskapsstyrelsen förtydligar sitt beslut om beskattningsgrunderna med närmare anvisningar rörande tillämpningen. I § 19 mom. 2 föreslås, att landskapsstyrelsen erhåller rättighet härtill.

Slutstadgandet föreslås förtydligat sålunda, att övergångsbestämmelserna skilt kunna tillämpas för skogsmark, odlad mark, ängsmark och betesmark. Genom omräkningen till skattehektar, som av de sakkunniga rekommenderades, förenklas beskattningsförfarandet under övergångstiden.

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om kommunalbeskattning i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut ändras §§ 4, 6, 17 och 19 samt slutstadgandet i landskapslagen den 18 juli 1956 om kommunalbeskattning i landskapet Åland (20/56) som följer:

§ 4.

Såsom lantbruksfastighet skall vid taxeringen anses lägenhet eller del därav, egen eller legd, där lantushållning eller skogsbruk bedrivs.

Enligt grunder, som angivas i rikets förordning om kommunalbeskattning i landskommuner, given den 26 februari 1954, skola för bestämmande av nettoavkastningen lantbruksfastigheternas ägor uppmätas och den odlade marken samt naturlig äng och betesmark graderas samt skogsmarken klassificeras. Till odlad mark hänföres åker samt därmed jämförligt kulturbete. Graderingen utföres på basen av jordmånens naturliga beskaffenhet och produktionsförmåga samt ägornas läge. Skogsmarkens klassificering utföres på basen av dess produktionsförmåga.

Beskattningen av odlad mark samt ängs- och betesmark grundas på lantbruksfastighetens areal, det arealen motsvarande poängtalet, re-

ducerat till hundraledelen, samt det av landskapsstyrelsen fastställda beskattningsvärdet för den härvid erhållna s.k. skattehektaren.

Beskattningen av skogsmark grundas på skogsmarkens areal, dennas klassificering samt det av landskapsstyrelsen fastställda penningvärdet för skattekubikmeter enligt följande skatteklasser:

	IA	IB	II	III	IV	V
Kubikmeter per ha	4,4	3,8	2,9	2,2	1,2	0,6

Såsom husbondelön beskattas värdet av den skattskyldigas inom lant-hushållning och skogsbruk på egen eller arrenderad lägenhet utförda arbete, ledning av arbetet däri inberäknad, uppskattad i penningar till belopp som bort erläggas åt avlönad person. Såsom husbondelön må icke fastställas högre belopp än som motsvarar det arbete och ledningsarbete, som av den skattskyldige kan utföras.

Husbondelönen uppskattas utgående från arbetsvärdet per skattehektar odlad jord i kommunen, enligt taxeringsnämndens prövning, med högst fem procents avvikelse från de av landskapsstyrelsen enligt § 19 fastställda medelvärdena. Föreligga sådana särskilda skäl, som nedan i mom. 7 och 8 nämnas, må likväl större avvikelser göras än ovan stadgats.

Skattbar husbondelön må minskas, därest

1) den skattskyldiges arbetsförmåga under skatteåret varit varaktigt nedsatt till följd av sjukdom, ålderdom, invaliditet eller annan liknande orsak;

2) den skattskyldige är kvinna;

3) den skattskyldige under en betydande del av skatteåret vistats på annan ort eller ägnat sig åt annat förvärvsarbete eller åt allmänt uppdrag;

4) den skattskyldiges lägenhet är avlägset belägen i kommunen; eller

5) där andra särskilda med ovannämnda jämförbara skäl föreligga.

Skattbar husbondelön må höjas, därest

1) den skattskyldige är i besittning av större yrkesskicklighet eller effektivare redskap, än som är vanligt i kommunen;

2) den skattskyldige på sin mark utfört arbete i samband med avverkning eller utdrivning av sina skogsprodukter för avsalu;

3) den skattskyldige bedrivit i mom. 11 avsedd specialodling; eller

4) där andra särskilda med ovannämnda jämförbara skäl föreligga.

Värdet av det arbete, som husbondens barn eller andra familjemedlemmar, hans hustru, hemmavarande sonhustru och gift dotter undantagna,

utfört till förmån för lantushåll och skogsbruk på lägenhete, skall taxeringsnämnden uppskatta med beaktande av de medelvärden, som landskapsstyrelsen fastställer, och i övrigt med iakttagande av vad i mom. 5, 6, 7 och 8 stadgas om uppskattning av husbondelön.

Husbondelön och värdet av familjemedlemmars arbete enligt mom. 9 må sammanlagda, utan sådana förhöjningar, som stadgas i mom. 8 p. 2) och 3), icke överstiga de totala arbetsutgifter, som lantushållningen på likartad lägenhet i allmänhet anses kräva. Vid beräkning av de totala arbetsutgifterna skall taxeringsnämnden iakttaga det av landskapsstyrelsen fastställda medelarbetsvärdet per skattehektar med högst fem procents avvikelse.

Avviker odlings- eller produktionssättet på någon lantbruksfastighet väsentligt från det i kommunen allmänt brukliga, skall eventuell häri- genom erhållen tilläggsinkomst enligt av landskapsstyrelsens årligen utfärdade anvisningar skäligen beaktas vid fastställandet av lägenhetens skattbara avkastning. Odlings- eller produktionssätt anses avvika från det i kommunen allmänt brukliga, om fastighetens åkerodling i betydande utsträckning omfattat växter, vilkas odlande icke beaktats vid fastställande av nettoinkomsten per skattehektar, eller växter vilka kräva intensivare odlingssätt än vanligt och vilka icke pläga såsom åkerväxter odlas i kommunen, eller om lantbruksprodukternas omsättning i penningar skett på ett väsentligt annorlunda och fördelaktigare sätt än i kommunen i allmänhet.

Har fastighets avkastning nedgått i följd av frost, översvämning, hagel, skogseld eller annat dylikt i avsevärt större mån än i kommunen i allmänhet, skall sådan minskning i skälig mån beaktas vid beskattningen.

§ 6.

Såsom inkomst räknas även

1) vad skattskyldig för sin och sin familjs räkning tillgodogjort sig av avkastningen från näring eller annan fastighet än lantbruksfastighet eller av varor, som han tillverkat eller tillsaluhållit, ävensom delägare i öppet, kommandit- eller rederibolag eller med dem jämförliga sammanslutningar tillgodoräknad skälig lön, som fastställts vid taxeringen av sammanslutningen, för det arbete delägaren utfört såsom anställd i företaget;

2) vid överlåtelse av rörelses maskiner, redskap eller annan sådan bruksegendom återbekommen, vid tidigare taxering godkänd avskrivning;

3) dividend eller utdelning, som den skattskyldige uppburit från aktiebolag.

4) den vinst, som affärsföretag kan uppskattas ha av sin inom kom-

munen bedrivna rörelse, även om densamma utövas genom agentur, avdelningskontor, filial eller annat dylikt organ;

5) vinster av tillfällig natur, därunder inbegripen vinst av icke yrkesmässig avyttring av sådan fast eller lös egendom, som säljaren genom köp eller byte förvärvat, om den fasta egendomen varit i säljarens ägo under mindre än tio år och lösegendomen under mindre än fem år, dock efter avdrag av möjligen liden förlust av andra likartade överlåtelser;

6) förmån, uppskattad i penningar, som den skattskyldige åtnjutit genom egen eller fri bostad för sig och sin familj, beräknad av taxeringsnämnden enligt de anvisningar landskapsstyrelsen äger utfärda;

7) det arbete, som den skattskyldiges hemmavarande barn eller andra familjemedlemmar, hustrun samt hemmavarande sonhustru och gift dotter undantagna, utfört till förmån för den skattskyldiges lantushåll och skogsbruk, därest de icke särskilt beskattas, dock ifråga om envar familjemedlem med beaktande av de avdrag, vilka i 10 och 11 §§ omförmälas; samt

8) av trädgård, fiskevatten, jaktmarker och övriga därmed jämförliga förmåner erhållen nettoinkomst.

§ 17.

Taxeringsnämnd i landskommun, som valts för verkställande av följande års taxering, tillhör att före utgången av oktober månad uppgöra förslag till de i § 19 nämnda taxeringsgrunderna.

Taxeringsnämnd, som valts för följande års taxering i Mariehamn, skall före utgången av oktober månad uppgöra förslag till de i § 19 punkt i) nämnda taxeringsgrunderna.

§ 19.

För beskattningen av i § 4 och § 6 punkterna 6) och 7) nämnda inkomster åligger det landskapsstyrelsen att, oberoende av om anmärkning gjorts mot taxeringsnämnds förslag eller ej, vidtaga sådana ändringar, som äro nödiga för att beskattningen må bliva riktig och i hela landskapet enhetlig och därvid för det skatteår, under vilket taxeringsnämndernas förslag tillkommit, fastställa:

a) för odlad mark, likaså för ängsmark och för betesmark, ett skattehektarsvärde, som med beaktande av gängse drifts- och underhållskostnader, arbetslöner och skälig värdeminskning i de olika kommunerna beräknas uppstå på en hektar åkermark av etthundra poängs bonitet; vid denna beräkning skall enligt § 10 p. 4) avdragabara försäkringsavgifter och barnbidragspremier icke beaktas;

b) för skogsmark ett penningvärde per skattekubikmeter, som beräknas uppstå i de olika kommunerna med beaktande av gängse arbetslöner och övriga produktionskostnader, dock med undantag av enligt § 10 p. 4) avdragbara försäkringsavgifter, barnbidragspremier och skogsvårdsavgifter,

c) husbondelönens medelvärde per skattehektar odlad mark för lägenheter av olika storlek, beräknad med hänsyn till den allmänna lönenivån för lantarbetare i kommunen och till det kropps- och ledningsarbete, som lantushållet på olika stora lägenheter i medeltal anses kräva;

d) ett medelvärde per skattehektar av det ledningsarbete en husbonde, som själv icke deltagit i kroppsarbetet, kan anses ha utfört genom att förestå lägenhetens ekonomi samt leda och planera arbetena;

e) medelvärden för det arbete, som utförts av husbondens hemmavarande barn eller andra familjemedlemmar, vilka före ingången av skatteåret fyllt 16 år; för familjemedlemmar av olika åldersgrupper och kön må olika medelvärden fastställas;

f) medelarbetsvärdet per skattehektar odlad jord, vilket beräknas motsvara det totala lantushållsarbete, som i allmänhet erfordras per skattehektar vid gängse odlings- och produktionssätt;

g) vilka växtslag, som under skatteåret i landskapet skola anses ha utgjort i § 4 mom. 1 avsedda specialodlingar, ävensom storleken av de arbetskostnader och andra avdrag från bruttoavkastningen, som, per hektar räknade, skola godkännas vid uppskattningen av tilläggsinkomsten av dessa odlingar;

h) den procentuella skillnaden mellan olika zoner odlad mark, äng och skogsmark; samt

i) värdet av den förmån, som den skattskyldige haft av egen eller fri bostad, varvid särskilda medelvärden och tillåtna procentuella avvikelser från dem skola fastställas för bostäder av olika storlek och standard med beaktande av hyresnivån i de olika kommunerna.

Till ledning för taxeringsnämnderna må landskapsstyrelsen utfärda anvisningar rörande tillämpningen av i mom. 1 nämnda beskattningsgrunder.

Denna landskapslag tillämpas från den 1 januari 1959, dock så, att taxering efter densamma första gången verkställs år 1960. Genom denna landskapslag upphäves med verkan från den 1 januari 1958 samtliga i landskapslagen om kommunalförvaltning i Mariehamn, given den 14 juli 1948, samt i landskapslagen om kommunallag för landskommunerna i

landskapet Åland, given den 21 augusti 1930, ingående stadganden angående beskattning jämte i dem senare gjorda ändringar. Dock skall kommun, där klassificering av skogsmarken icke genomförts enligt de i § 4 mom. 2 angivna grunderna, till dess sådan klassificering verkställt, skogsmarken beskattas enligt de grunder, som voro gällande den 31 december 1956. I kommun, där bonitering av odlad mark, ängs- eller betesmark icke slutförts enligt förstnämnda grunder, skall sådan mark, till dess boniteringen genomförts, vid beskattningen omräknas till skattehektar sålunda, att en hektar av I klass anses utgöra 1,3 skattehektar, en hektar av II klass 1 skattehektar och en hektar av III klass 0,7 skattehektar.

Beskattning av inkomst under åren 1957 och 1958 skall verkställas med tillämpning av före den 1 januari 1959 gällande lagstiftning.

Mariehamn, den 13 november 1958.

På landskapsstyrelsens vägnar

Lantråd *Hugo Johansson*

Landskapssekreterare

Rolf Sundman
R o l f S u n d m a n .